

KAPellen en KRuisen

nummer 58

april 2013

Afscheid van een bestuurslid van de Stg. Kruisen en Kapellen in Limburg

Wiel Oehlen, een Zuid-Limburger in hart en nieren

Het is die middag een paar graden onder nul, de zon schijnt en het Zuid-Limburgse landschap ligt er – bedekt onder de sneeuw - glinsterend bij. In Swier, een onderdeel van Wijnandsrade, woont in een klassiek huis uit 1912 Wiel Oehlen.

Wiel is zijn hele leven nooit uit het zuiden weg geweest. Dat klinkt in eerste instantie nogal provinciaals, maar bij hem is dat anders. Zijn verknochtheid aan het Zuid-Limburgse land komt voort uit een diep gevoelde band met de streek, waar hij geboren werd.

Ten Esschen

Wiel werd in 1950 geboren in een klein huisje aan een doodlopende weg in Ten Esschen, een naam, die nu vooral bekend is vanwege een zogenaamd Knooppunt in de autoweg A76 aan te duiden. Zijn vader was afkomstig uit Tegelen, maar trok in de dertiger jaren naar het zuiden om als ondergronder te gaan werken in de mijn Oranje Nassau 3 in Heerlerheide.

Als twaalfjarige ging Wiel naar het Klein Seminarie in Schimmert, maar het priesterschap zat er voor hem niet in. Daarom ging hij naar het Bernardinuscollege in Heerlen, waarna hij in 1969 in dienst trad bij het ABP, waar hij zich in het personeelswerk stortte. In het jaar 2010 lonkte het pensioen.

Het rijke boekenbezit van Wiel Oehlen

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (hoofdredacteur)

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

Auteur

De meest kenmerkende eigenschap van Wiel Oehlen is, dat hij auteur is, schrijver, scribent. Van jongs af aan heeft hij getracht zijn gedachten op schrift te formuleren. Zo'n gedachte kan ontstaan tijdens een fietstocht of bij een wandeling. Ook kan hij bij het lezen van een boek plotseling op een bepaalde gedachte komen, die hij later in een gedicht uitwerkt. Hij schrijft vooral gedichten en aforismen. Aforismen beschrijft hij als korte uitspraken, soms grappig of absurd, maar wel met een duidelijke boodschap.

Debuut

Wiel Oehlen begon in 1981 met het publiceren van gedichten en aforismen in literaire tijdschriften en debuteerde in 1989 met de dichtbundel *De voorgeschreven route*.

Hij verzorgde van 1992 tot 1998 – onder het pseudoniem *Punaise* – een aforistische column in het Limburgs Dagblad en bracht zijn beste aforismen uit die periode uit in de bundels *Op hol geslagen mensen* (1995) en *Georganiseerde onmacht* (1998) alsmede in een scheurkalender die in 2006 door de Mediagroep Limburg werd uitgegeven.

Hij stelde verder bloemlezingen samen met kinderpoëzie en literatuur over religieuze landschapsmonumenten en verzorgde een groot aantal heemkundige publicaties.

Volk van goede snit

Toen Wiel Oehlen in 2010 afscheid nam bij het ABP (inmiddels omgedoopt tot APG), liet hij een gedichtenbundel het leven zien en wel onder de titel *Volk van goede snit*. De opbrengst van deze bundel liet hij ten goede komen aan de Nationale Vereniging De Zonnebloem.

Verknocht aan Limburg

In het oog springend is zijn interesse voor cultuurhistorie. Wiel Oehlen is geheel verknocht aan de Limburgse cultuur. Hij heeft er alles over gelezen en stort zich met graagte in de historie van zijn woonplaats en de naaste omgeving.

Voormalig redacteur Wiel Oehlen en hoofdredacteur Ben Brader treffen elkaar bij de Isidoruskapel in Swier

Hij is nieuwsgierig naar de plaats, waar je bent en waar je woont. Hoe is die plaats ontstaan, welke mensen hebben er gewoond ?

Vanzelfsprekend heeft hij grote belangstelling voor het onderwerp kruisen en kapellen, de in het oog springende en kenmerkende objecten in het Limburgs landschap.

Natuurlijk is hij ook actief lid van de Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade.

Het interieur van de Isidoruskapel

Isidorus

Wiel Oehlen is buitengewoon trots op de Isidoruskapel in Swier, waarvoor

de eerste ideeën stammen uit 1998. Pastoor J.F. van der Zee was indertijd de initiatiefnemer. De Buurtvereniging Swier nam het idee over en onder de bezielende leiding van voorzitter Hub Ritzen werd de kapel gerealiseerd. Het hele dorp werkte er aan mee en in 2002 vond de inzegening plaats door Bisschop Frans Wiertz.

Wie bij Wiel Oehlen op bezoek gaat, ontkomt er niet aan, dat hij door hem meegetroond wordt, de tegenover het huis gelegen Landweg op naar de Isidoruskapel, waar hij uitgebreid vertelt over de bouw en het interieur van het karakteristieke bouwwerk.

SKKL

De Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg kwam bij Wiel Oehlen in beeld, toen hij bij de inzegening van de Isidoruskapel kennis maakte met Harry Knoors, toentertijd secretaris van die stichting. Harry gaf Wiel één nacht de tijd om na te denken over een bestuurslidmaatschap van die Limburgse stichting. Wiel hapte toe en zou elf jaar bestuurslid blijven. Hij kreeg als bestuurslid de gemeenten Nuth, Schinnen en Valkenburg onder zijn hoede. Een hoogtepunt tijdens zijn bestuurslidmaatschap was het vijftigjarig jubileum van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg in 2004. Bij die gelegenheid verscheen onder redactie van professor Peter Nissen en voorzitter Koos Swinkels een standaardwerk over kruisen en kapellen onder de titel *Monumenten van Vroomheid*.

Wiel Oehlen verzamelde voor die gelegenheid een groot aantal werken van Limburgse schrijvers, die onder de naam *Veldboek* tussen de elf hoofdstukken van het boek zijn opgenomen. Deze werken zijn thematisch geordend en hebben als gemene deler, dat ze betrekking hebben op het Limburgs landschap en op kapellen en kruisen.

Kapellen en Kruisen

Een steeds weer terugkerende taak werd gevormd door zijn redacteurschap van het kwartaalblad *Kapellen en Kruisen*. Als redacteur leverde hij voor elke uitgave de nodige artikelen aan, door hemzelf geschreven, maar ook – al dan niet onder lichte pressie – van anderen verkregen.

Dat redacteurschap heeft hij weliswaar neergelegd, zij het dat zijn terugtreden door de hoofdredacteur slechts werd aanvaard onder de voorwaarde, dat Wiel Oehlen regelmatig zijn bijdragen aan het blad zou blijven leveren. Het spreekt vanzelf, dat Wiel Oehlen deze voorwaarde accepteerde. Hij zal vanaf nu met zijn *Bissebeekse Verzen* in ons blad aanwezig zijn.

Ben Brader

Foto's: Jan Jansen (Nuth) en Ben Brader

Bissebeeks Vers

(De Bissebeek is een meanderend beekje tussen Swier en Wijnandsrade)

Kruisen en kapelletjes maken onderdeel uit van het mooie Limburgse land, maar zij staan ook vaak op de mooiste plekjes in het landschap. Stel dat zij konden praten!

*De velden hebben
nieuwe kleren aangetrokken,
maar hun lievelingskleur blijft groen.
Vogels vliegen af en aan,
vol van verhalen over mooi weer.*

*Een vakwerkhuisje ruikt
naar jeugdherinneringen.
In de huiswei staat
een rij oude fruitbomen
schots en scheef in het gelid.*

*De bomen hebben last
van reumatiek.
Toch ruisen zij van geluk,
want in hun takken is opnieuw
de lente uitgebroken.*

*Wiel Oehlen
Foto: Jan Jansen*

Contactdag 2013 in Weert

Het klooster van de zusters Birgitiessen

Het Museum Jacob van Horne

Op zaterdag, 20 april 2013 wordt weer voor de leden van plaatselijke organisaties, die kruisen en kapellen beheren, de jaarlijkse Contactdag gehouden.

Deze keer zijn we te gast in Weert, waar aan u het volgende programma wordt geboden.

13.00 uur:

We beginnen in het klooster van de zusters Birgitiessen, Maasstraat 17 Weert, waar U wordt ontvangen met koffie/thee en vlaai

13.30 uur:

Vergadering, waarin u wordt bijgepraat over het wel en wee van de Limburgse kruisen en kapellen

14.15 uur:

Een van de kloosterzusters vertelt over de zusters Birgitiessen en over het klooster

14.45 uur:

Vertrek naar het nabijgelegen Museum Jacob van Horne aan de Markt

15.00 uur:

Bezoek aan het museum. De aanwezigen worden gesplitst in twee groepen, die elk onder leiding van een gids de beide onderdelen van het museum bezichtigen.

16.00 uur:

Einde van het museumbezoek. Op de Markt is vervolgens volop gelegenheid om in een van de etablissementen na te praten.

Mariakapel Swolgenseweg Broekhuizenvorst

Het fraaie Mariakapelletje

Het in 1944 geplaatste Mariabeeld

Aan de westzijde van Broekhuizenvorst, nabij het vroegere kasteel “De Kolck”, staat een Mariakapelletje waarvan algemeen wordt aangenomen dat het bouwjaar tussen 1860 en 1869 ligt. Toen bewoonde freule Sophie Testard de Montigny het kasteel. Het is niet uitgesloten dat het kapelletje ouder is, want op een oude kadasterkaart uit 1821 komt ter plaatse een gebouwtje voor dat overigens niet beschreven staat. Het beeld dat lange tijd in het kapelletje stond was een geschenk van de freule: het stelde voor Maria met Kind op de arm. Beiden waren gekleed in een paarsblauwe mantel, beiden droegen een kroon.

Sterre der Zee

In de loop der tijden heeft het kapelletje de nodige verbouwingen en veranderingen ondergaan. Thans bevindt zich in het kapelletje een beeld van de “Sterre der Zee” dat in de laatste oorlog geplaatst werd. In 1944 werd namelijk het huidige ca 120 cm hoge Mariabeeld in opdracht van de familie Hermans-Coenders van Hoeve de Kolck vervaardigd door de uit Tegelen afkomstige Leonie Dondit. Het beeld is gemaakt van chamotte en had de kleur bruingeel. Bij de tocht door Limburg van het beeld van de “Sterre der Zee” uit Maastricht, werd het beeld op 2 september 1954 bij dit kapelletje afgehaald en naar de kerk gebracht. Het kapelletje, dat tegenwoordig eigendom is van de gemeente, ligt op een van de keerpunten van de vroegere processies tijdens de Kruisdagen. Tijdens de Sacramentsprocessies wordt dit kapelletje - voorzien van een rustaltaartje - aangedaan.

Kermisvierders

In 1963 werd het beeld door Swolgende kermisvierders uit het kapelletje gehaald en gedeeltelijk vernield. Het beeld belandde op de zolder van de gemeenteloods. Ter vervanging werd een gipsen beeldje geplaatst. Tegenwoordig is het kapelletje van traliewerk voorzien en buurtbewoners zorgen voor het schoonhouden en het plaatsen van een bloemetje. Er worden regelmatig kaarsen gebrand.

Verontwaardiging

Voorjaar 2011 werd het kapelletje en de omgeving verfraaid. Enkele buurtbewoners hadden hun eigen gedachten over het aangetaste Mariabeeld en hebben het toen vervangen door een schilderij. Dit leidde tot verontwaardiging en ongenoegen bij velen. De Historische Kring nam het initiatief tot restauratie en terugplaatsing van het oorspronkelijke Mariabeeld. Lambert van Helden nam de restauratie op zich en gaf het de mooie kleuren van de “Sterre der Zee”. Het staande beeld van Maria draagt op de linkerarm een bloot Jezuskindje, dat de handjes uitsteekt naar de vrucht die Maria in de rechterhand draagt. De lelietak duidt op de reinheid van Moeder Maria. De Rozenkrans is geschonken door de Kleine Zusters van de H. Jozef uit Heerlen. Bij de restauratie is in de nek van het beeld een kenmerk aangebracht met de naam van de initiatiefnemer en de restaurateur. Op 16 juni 2012 is het beeld herplaatst. Een stukje cultureel erfgoed waar men trots op mag zijn.

Jos Jenniskens

In memoriam drs. Jean Rouwet

Op zondag 3 februari 2013 overleed te Geulle op ruim 91 jarige leeftijd oud-bestuurslid van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg drs. Jean Rouwet.

Hij werd te Bunde in de boerderij van zijn ouders op de Kruisberg geboren op 3 september 1921.

Hij heeft een belangrijke rol gespeeld in het voortbestaan van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg in de jaren 1970, toen men voornemens was om de stichting op te heffen. De cruciale vergadering waarin besloten werd tot het opnieuw activeren van de stichting had plaats op 18 januari 1973. Rouwet gaf te kennen voorlopig als secretaris-penningmeester te willen fungeren. Hij bleef bestuurslid van de stichting ook nadat hij het secretariaat had overgedragen aan de heer Th. Heyen en het penningmeesterschap aan J. Ramakers. Hij nam na ongeveer 30 jaar afscheid als bestuurslid op 1 januari 2003.

Priesteropleiding

Met zijn kennis op het terrein van de kerkelijke kunst was hij in voorkomende gevallen een deskundig en welkom adviseur binnen de stichting.

Na zijn gymnasiale studie aan het bisschoppelijk college te Sittard volgde hij de filosofie cursus aan het Kleinseminarie Rolduc en vervolgens de theologiestudie aan het Grootseminarie te Roermond. De priesterwijding ontving hij op 6 april 1946, waarna hij werd benoemd tot docent aan het Kleinseminarie Rolduc. Bovendien ging hij klassieke talen studeren aan de Katholieke Universiteit Nijmegen.

Inventarisatie kunstschaten

Tot juli 1946 was hij docent Latijn aan het Kleinseminarie Rolduc, waarna hij werd benoemd tot rector van Huize Mariënwaard en tevens tot assistent-conservator van het Bisschoppelijk Museum te Maastricht. Vanaf augustus 1973 heeft hij alle kerkelijke kunstschaten in het bisdom Roermond geïnventariseerd, een enorm karwei waarvoor zijn belangstelling zeer groot was. De 'getuigen' van dit werk zijn nog steeds tastbaar aanwezig in het archief van het bisdom en in de parochie-archieven.

Grootseminarie

In augustus 1974 werd hij benoemd aan het nieuwe Grootseminarie Rolduc als docent Latijn en kunstgeschiedenis, stafid en bibliothecaris. Hij kan gezien worden als de organisator en grondlegger van de bibliotheek van het Grootseminarie.

Na zijn emeritaat ging hij wonen naast het klooster van de zusters van O.L. Vrouw der Apostelen te Broeksittard en van hieruit bleef hij assisteren in de omliggende parochies. Zijn docentschap te Rolduc bleef hij vervullen tot 1996. Vanwege zijn afnemende gezondheid verhuisde hij in 2006 naar het verzorgingshuis Ave Maria te Geulle. Op vrijdag 8 februari 2013 werd hij na de plechtige Eucharistieviering begraven op de begraafplaats in zijn geboortedorp Bunde.

Wij zullen hem binnen de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg met dankbaarheid voor zijn werk en inzet blijven gedenken.

Harrie Knoors

Het geboortehuis van Jean Rouwet op de Kruisberg in Bunde

Mariakapel Kaumeshoek Beringe

De kapel is eigendom van de parochie St. Jozef te Beringe. Op de plaats waar nu de kapel staat, stond voor 1872 een houten kruis met stenen corpus. Wanneer dat kruis daar geplaatst is en door wie, is onbekend. Ook de reden is niet bekend. Op de plaats van dit kruis is in 1872 een open kapelke gebouwd, waarin achter glas een groot O. L. Vrouwenbeeld met het Jezuskind op haar arm stond.

Zij had een krans op haar hoofd met het opschrift: *“Zij is de hoop der hopelozen; Zij is de meesteres van Jezus’ heilig hart.”*

Daarboven stond de spreuk te lezen: *“O zondaar wie gij zijt, al wie ze oprechtelijk vraagt, wacht niet vermetelijk, ge hebt mogelijk als ge hier ziet. Sta op en smee om genade, komt nimmer meer te spade, naar Uwen laatsten snik, maar enen ogenblik.”*

De Mariakapel uit 1929

Open ingang

Verder stond er boven de open ingang: *“Zoo dikwijls als gij hier passeert, toont dat gij Gods Moeder eert.”* Dit kapelke werd op 16 juni 1872 ingezegend door de bisschop van Roermond, Mgr. Johannes Augustinus Paradis, en was toegewijd aan Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. Het bovengenoemd beeld is in 1944 door een granaat getroffen en vernield.

Bissjop Hannes

Al snel was het kapelke te klein en in 1875 werd er een grotere met een oppervlakte van 140 vierkante meter tegen de kleine aangebouwd. De initiatiefnemer en bouwkundige was Johannes Heezen (bijgenaamd Bissjops Hannes). Medewerking aan de bouw werd verleend door inwoners van Beringe. Men wilde op zondagen in de winter een H. Mis laten opdragen voor de oude en hulpbehoevende mensen, die niet in Panningen konden komen. In deze kapel stonden een altaar, enige banken, enkele beelden en ook de kruiswegstaties. Verder was er ook een klokje om te luiden.

Hoop der hulpelozen

Toen in 1929 deze kapel bouwvallig begon te worden, is deze afgebroken en is er een open kapel gebouwd. Hier staat een groot O. L. Vrouwenbeeld met een kroon op haar hoofd en het Jezuskind op haar arm. Achter haar het opschrift: *“Zij is de hoop der hulpelozen, Zij is de meesteres van Jezus heilig hart.”* Boven de ingang staat ingemetseld het beeld van de aartsengel Gabriël.

Maria, de hoop der hulpelozen

Bron: Werkgroep Kruisen en Kapellen Helden

Oorlogsvliegers in het Schweibergerbos te Mechelen

Vanuit Partij, waar ik geboren en getogen ben, gingen wij als kinderen regelmatig spelen in “Der Hommericherbös”. Wij liepen en speelden soms wel tot aan de Golfbanen in het Schweibergerbos. Zo kwamen wij dan ook het witte houten kruisje tegen, waar Engelse piloten waren neergestort en verongelukt.

De brokstukken van het vliegtuig lagen bij het kruisje. Wij waren toentertijd geen lieverdjes, niks was veilig op onze tochten, maar voor dit monumentje en zijn brokstukken hadden wij heilig ontzag. Ook wij hadden van onze ouders de gruwelijke verhalen gehoord over de Duitse bezetting.

Neergestort

Wat gebeurde op 14 februari 1943 ? Op het tekstbordje bij het kruis staat overigens een verkeerde datum vermeld (23 februari 1943). Het later neergestorte RAF-vliegtuig keerde terug van een bombardement op Keulen in Duitsland. Het vliegtuig met zeven bemanningsleden werd op de terugweg door de Duitsers beschoten. Vier van hen waren na beschieting op slag dood. Twee bemanningsleden sprongen met de parachute uit het vliegtuig. Harry Kay durfde niet te springen en ging een zekere dood tegemoet.

Cornwall

Het was Leo Peerboom uit Eys, een oud-politieman, die zich in deze materie heeft verdiept, spoorde het enige nog levend bemanningslid op in het Engelse Cornwall. Het was Ernest Jackson een van de parachutisten. Hij bezocht hem op 12 januari 1999 in zijn woonplaats in Engeland. Na 46 jaar kon Ernest Jackson zijn verhaal kwijt. Hij had zijn hele leven bijna niet over deze gebeurtenis gesproken.

Wit houten kruisje

Enkele inwoners van Mechelen plaatsten na de oorlog een klein wit kruisje op de plek des onheils in het Schweibergerbos, op de Soekerknip, zoals het hier in de volksmond heet. In de negentiger jaren (1992) is het houten kruisje, dat aan vervanging toe was, vernieuwd.

Leo Peerboom, bijgestaan door enkele anderen, plaatste een stenen kruis. Op 16 februari 1993 werd het ingezegend door pastoor van der Looy van Mechelen.

Grote dank aan Leo Peerboom, die zich in deze geschiedenis heeft verdiept en alles heeft uitgezocht, zodat wij alsnog de bemanning van het neergestorte vliegtuig kunnen bedanken.

Chris Willems, Ubachsberg
Gegevens Leo Peerboom

Het oude houten kruis, dat in 1992 is vervangen

Het huidige kruis met foutieve datum en de namen van de omgekomen bemanningsleden W. Fletcher, J. Bousfield, G. Miller, F. Howe, H. Kay. 23-2-1943

Het Pasteurke van Thiel

Pasteurke van Thiel heette eigenlijk Antonis Wilhelmus van Thiel. Zijn vader was directeur van de bekende Helmondse draadnagelfabriek.

Antoon (1870 – 1955) was al vroeg een vroom *menneke*, wat hij waarschijnlijk van zijn moeder heeft meegekregen.

Aanvankelijk wilde hij priester worden en volgde hij het seminarie van de missionarissen te Scheut bij Brussel. Maar op 25 jarige leeftijd koos hij toch voor de draadnagelfabriek van zijn vader in Helmond. Dagelijks ging hij nu naar de fabriek. Echter alvorens naar het fabriek te gaan, ging hij elke morgen om zes uur naar de kerk. Ook gaf hij als ware christen gul aan godsdienstige, liefdadige en culturele doeleinden.

Ook zijn voorliefde voor de klassieke letteren, opgedaan in zijn seminarietijd, bleef bestaan: zijn Latijn heeft hij zijn hele leven op peil gehouden. Aan zijn opleiding en de demonstratieve manier waarop hij het katholieke geloof naar buiten bracht, dankte Van Thiel zijn bijnaam Pasteurke van Thiel.

Mevrouw Hannie van Schijndel-Verhoeven (Boxtel) heeft in "Brabants Heem" (nr 3 - 2007) een uitgebreid artikel gewijd aan de Brabantse wegkruisen én pasteurke van Thiel.

Het onderstaand artikel is een samenvatting.

Kruistocht

Wat was de aanleiding van de *Kruistocht* van Anton van Thiel? Welnu, in het kielzog van de industrialisatie kwamen er nieuwe maatschappelijk stromingen, die niet godsdienstig georiënteerd waren, zoals het socialisme. Vele fabrieksarbeiders sloten zich liever aan bij een socialistische vakbond of arbeiderspartij dan dat zij trouw naar de kerk gingen. Dit tot groot ongenoegen van de plaatselijke pastoor en de fabrikant, die graag de moraal en het kapitaal in eigen hand hielden.

Het wegkruis in Aarle – Rixtel op de kruising van de Bosscheweg en de Helmondseweg, een van de zeventig kruisen, die door Anton van Thiel geplaatst werd

De arbeiders moesten- zo wil althans het klassieke beeld- arm en braaf gehouden worden en moesten veel kinderen krijgen voor goedkope arbeidsplaatsen. Meneer pastoor kwam dan ook regelmatig op huisbezoek om te informeren naar de stand van zaken.

Pasteurke van Thiel zou volgens overlevering ook dergelijke huisbezoeken hebben gebracht met alle gevolgen van dien.

Ook op andere manieren probeerde de katholieke kerk zijn greep op de samenleving te houden. Op veel plaatsen werd een patronaatsgebouw opgericht, er kwamen katholieke jeugdbewegingen, vakbonden, enz.

Zoals gezegd was Van Thiel een zeer vroom man. Echt sociaal was hij echter niet.

Voor de fabrieksarbeiders was hij erg streng. Bij ziekte of werkeloosheid bezocht hij de gezinnen om te kijken of er nog iets in de pan zat, voordat hij bonnen gaf om eten te kopen.

En bij de uitbetaling van het loon beoordeelde Van Thiel hoeveel zijn arbeider nodig had om zijn gezin te kunnen onderhouden. Een vrijgezelle arbeider kreeg minder loon. De rest werd besteed aan de goede doelen van de weldoener.

Antoon van Thiel (1870 – 1955)

Christus Koning

Als reactie op de secularisatie van de maatschappij (het onttrekken van het maatschappelijk leven aan de kerk en het geloof) stelde paus Pius XI in 1925 het feest van Christus Koning in. Het moest uitdrukking geven aan het geloof, dat alle wereldlijke heersers in wezen ondergeschikt zouden zijn aan Christus en zijn kerk. De feestdag Christus Koning wordt gevierd op de laatste zondag van het kerkelijk jaar, dus de week voor de advent begint. Gewoonlijk is dat rond 25 november.

Kruis aan de weg

Deze pauselijke actie heeft pasteurke Antoon van Thiel zeer aangesproken.

Antoon van Thiel was een man met veel fantasie, die borrelde en bruipte op allerlei gebied.

Zijn leven als bon vivan heeft Antoon van Thiel kennelijk willen compenseren. Zo nam hij in 1929 het initiatief tot oprichting van het comité *Kruis aan de weg*. In elk dorp in Brabant moesten lang drukke wegen en bij gevaarlijke kruispunten wegwakruisen komen te staan. Door de aanwezigheid van een beeld van de gekruisigde Christus zouden deze plaatsen extra bescherming genieten, terwijl passanten telkens oog in oog met hun Verlosser zouden komen te staan. Hoofddoel van het comité was Brabant voor Christus bewaren.

Uniforme beelden

De zakenman Van Thiel wilde de prijs van de kruisen zo laag mogelijk houden, opdat er zoveel mogelijk geplaatst konden worden. Het werden aldus uniforme beelden, die in grote oplagen werden gefabriceerd door de Firma P. Verbraak & Zonen uit Tilburg. De manshoge corpussen werden in beton gegoten en moesten aan een smeedijzeren pin hangen, die aan een houten kruis bevestigd was. Het houten kruis werd op een sokkel geplaatst.

Zo'n zeventig van deze kruisen vonden hun weg naar Brabantse wegen en kruisingen.

Ben Brader

De Mariakapel van de Wissengracht in Hulsberg

De Mariakapel aan de bosrand van de Hulsbergse Wissengrachtweg is in 1937 door de plaatselijke Jonkheid gebouwd. Verleden jaar heeft de buurtvereniging van de Wissengracht een stevige opknapbeurt doorgevoerd, waarna de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) het groen rondom de kapel onderhanden heeft genomen. Daarbij heeft de IKL onder andere twee sparren door een lindeboom en een buxusstruik vervangen en enkele gaten in de haagbeukhaag nabij de kapel voorzien van nieuwe struiken.

De gerestaureerde Mariakapel

De inzet van IKL-Limburg vond plaats in het kader van het project 'Sociale Innovatie Instandhouding Klein Religieus Erfgoed'. In samenwerking met de Monumentenwacht Limburg wordt binnen dit project gewerkt in het kader van het 'INTERREG IV A-programma Vlaanderen Nederland', dat mede wordt gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, alsmede door de Provincie Limburg. Ook de gemeente Nuth stelde voor de opknapbeurt van het Mariakapelletje van de Wissengracht een financiële bijdrage beschikbaar.

In 1937 heeft de plaatselijke jeugd onder de dorpel van de kapel de tekst 'Gebouwd door de Hulsbergsche Jonkheid (1937)' aangebracht. Hopelijk wordt de restauratie van de Mariakapel van de Wissengracht in de loop van dit jaar voltooid met het opnieuw bevestigen van de oorspronkelijke plaat.

Wiel Oehlen
Foto's Jan Jansen

De kapel in 1994

De plaat onder de dorpel

Raar

Een attente inwoner van Meerssen attendeerde mij op het veldkruis in de buurtschap Raar op de hoek Lange Raarberg – Molenweg in zijn dorp, de hoek tegenover het huis Lange Raarberg 28. Pal vóór het veldkruis heeft de gemeente een afvalbak laten plaatsen, op een afstand van minder dan één meter! Onderzoek leverde op, dat dit gebeurd moet zijn na 8 augustus 2010, toen een door fotograaf Jean Slijpen gemaakte foto van het kruis op de website van Kruisen en Kapellen werd geplaatst. Ik heb inmiddels het gemeentebestuur van Meerssen per brief verzocht de afvalbak te verplaatsen.

Toon Jenniskens

Sint Josef kijkt weer uit over Venray

Op 19 maart is een kunststof kopie van een beeld uit 1910 in de gevel van het voormalige klooster Sint-Josef in Venray geplaatst. Het klooster kreeg die naam, omdat de zusters van de Goddelijke Voorzienigheid in 1877 op 19 maart vanuit Steyl in Venray aankwamen om zich te richten op de verzorging van armen en zieken. De plaatselijke stichting heeft het oorspronkelijke beeld gerestaureerd en een kopie vervaardigd. Het was een groot karwei, omdat het om een levensgroot beeld gaat.

Oud gevelbeeld

Ruim twee jaar geleden klopte eigenaar Van Haren van het tegenwoordige zakencentrum aan bij de Stichting Kruisen en Kapellen in de gemeente Venray met de vraag, of er iets gedaan kon worden aan het oude gevelbeeld. Dat was al eerder uit voorzorg naar binnen gehaald, omdat het veel te lijden had van het weer. De sokkel was sterk ingerot en de witte verf liet op veel plaatsen los. Scheuren maakten het beeld steeds kwetsbaarder.

Nieuwe tenen

De verrotte delen zijn in het atelier verwijderd en vervangen door stevig hout. Er kwam een aantal nieuwe tenen aan een voet en alle oude verf werd verwijderd. Daarmee kwamen de plooiën in baard, haren en kleren weer scherp tevoorschijn, zoals dat in oorsprong ook was. De koperen staf met bloeiende lilies werd nagemaakt, zodat ook de kopie weer volop kan pronken. Het maken van de mal was door het formaat van het beeld een enorm karwei. Uiteindelijk is dat gelukt en kon het beeld in twee helften gegoten worden, die later aaneengevoegd werden. Een en ander heeft ervoor gezorgd, dat tussen oud en nieuw geen verschil meer is te zien. Wel te voelen, want de kopie weegt meer dan tweehonderd kilo!

In de takels

Op 19 maart – de feestdag van Sint-Josef – werden de beelden naar het voormalige klooster gebracht. Het originele beeld is binnen in het gebouw komen te staan. De kopie is eerst door pastoor-deken Smeets gezegend in aanwezigheid van enkele zusters van de Goddelijke Voorzienigheid, de oorspronkelijke bewoonsters. Daarna ging het beeld onder grote belangstelling in de takels op weg naar de sokkel hoog boven de ingang. Daar stonden medewerkers van het Venrayse atelier te wachten om de nieuw Josef op zijn plek te verankeren. De komende honderd jaar kijkt de voedstervader van Christus weer uit over Venray, na een paar jaren van afwezigheid. De zusters besloten bij deze gelegenheid een Josefbeeld uit het begin van de achttiende eeuw uit hun voormalige klooster te schenken aan het Venrays Museum. Een gebaar, dat vanzelfsprekend zeer op prijs werd gesteld.

Koos Swinkels

Nauwkeurig wordt het beeld midden op de sokkel geplaatst.

Sint-Josef kijkt vanaf zijn hoge plek weer uit over Venray.

Eerste steen Jacobskapel Voorstad Roermond

Arthur heeft zojuist de eerste steen geplaatst, het karwei is geklaard en de bouwhelm kan af. Achter hem zijn vader, Allard Schmitz, die assistentie verleende.

Op 8 februari 2013, ongeveer twee en een half jaar na zijn geboorte, mocht Arthur Schmitz de eerste steen leggen voor de Jacobskapel, gelegen in de Voorstad van Roermond.

Indertijd, toen het plan voor de bouw van een kapel definitief werd, was hij de jongste inwoner van de Voorstad.

De plannenmakers, de Broederschap van de H. Jacobus de Meerdere en de Pypersstoks Foundation, waren unaniem in hun besluit, dat Arthur later de eerste steen zou leggen.

Wellicht was er een verband met de vader van Arthur, genaamd Allard, een echte Voorstedeling en in het dagelijks leven bouwcoördinator. Deze had kort daarvoor verklaard geheel belangeloos de bouw te zullen begeleiden.

De Broederschap had haar prior, mgr. Rob Merckx, tevens pastoor-deken van de kathedraal, gevraagd om de eerste steen te zegenen. Dat deed hij met volle overtuiging, waarna hij de aanwezigen uitnodigde om eveneens de steen te zegenen.

De kleine Arthur had zich voor de gelegenheid vermomd als bouwvakker, met bouwhelm, een elektrische boor en een klauwamer.

Vader Allard behoefde slecht af en toe aanwijzingen te geven en binnen enkele minuten was de hardstenen plaat bevestigd.

Op zondag, 5 mei 2013 zal de kapel gereed zijn en worden ingezegend.

Ben Brader

Donateurs en abonnees

Indien u in het jaar 2012

- donateur was van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg (*donateurs betalen een bijdrage van € 25 of meer*) of
- indien u abonnee was van ons periodiek "Kapellen en Kruisen" (*abonnementskosten € 12,50 per jaar*) en u heeft uw bijdrage voor 2013 nog niet voldaan, dan ontvangt u bij deze uitgave van ons blad een vriendelijk verzoek om alsnog uw bijdrage te voldoen.

Klein religieus erfgoed in vroegere kloostertuinen te Belfeld

Een statie van de Kruisweg aan de Schoolstraat

In 1916 kwamen de zusters “Dienaressen van de H. Geest” naar Belfeld. Het betrof hier de Nederlandse tak van deze orde, die onder andere grote kloosters had in Baexem en Uden. In 1916 werd het Belfeldse onderwijs gesplitst in aparte scholen voor jongens en meisjes. Vanaf dat jaar kregen de meisjes uit het dorp hun eigen Sint Theresiaschool voor lager onderwijs. Aan die school kwam verder een (gemengde) kleuterschool en meisjes konden er ook nog les krijgen in het maken en verstellen van kleding. Voorlopig woonden de zusters in een gedeelte van de school. In het kolenhok van die school werd al spoedig nog een lokaal ingericht en dit was het begin van de gezondheidszorg in Belfeld. Daar begon zuster Constance met het Groene Kruiswerk. Vanaf 1923 gingen de zusters wonen in hun nieuw gebouwde klooster langs de school, aan de Schoolstraat.

Intussen zijn de zusters en hun school al vele jaren verdwenen uit het dorp. Hun klooster en de bijbehorende terreinen zijn aangekocht door de plaatselijke woningstichting Urbanus. Die heeft het geheel fraai verbouwd, vooral ten dienste van ouderen en hun verzorging.

Kloostertuin

De kloostertuin is voor een gedeelte bewaard gebleven en daar gaat vandaag onze belangstelling naar uit. We treffen er namelijk nog behoorlijk wat klein religieus erfgoed aan.

Op 24 maart 1929 werd de kruisweg, de bekende nabootsing van de lijdensweg van Jezus, ingezegend. Dat kon toen niet zomaar. Er moest namelijk toestemming van de bisschop zijn, en die werd op 14 februari 1929 verleend door bisschop Laurentius van Roermond. De 14 staties zijn nog allemaal aanwezig. Oorspronkelijk waren er plaatjes met daarvoor glas. Deze zijn helaas door baldadige jeugd vernield in de periode dat het klooster onbewoond was. In 2001 is alles geheel gerenoveerd door de woningstichting. De nieuwe figuren zijn gemaakt door Jan Lucker uit Steyl en geplaatst door Ton Peeters uit Belfeld.

De Mariagrot aan de Schoolstraat

Het gaat om een tamelijk unieke kruisweg, elke statie is ondergebracht in een soort kapelletje van gesintelde stenen. Er bovenop bevindt zich een kruisbeeld en de statie zelf bestaat uit een zestal stenen met in het midden een keramische afbeelding. Het gaat om heel eenvoudige afbeeldingen, maar steeds is duidelijk te zien wat wordt uitgebeeld (Jezus wordt ter dood veroordeeld, Jezus neemt het kruis op, Jezus valt onder het kruis enz.)

Noodkerkhof

Op het einde van de tweede wereldoorlog was de Belfeldse Urbanuskerk aan de Rijksweg totaal vernield en het ernaast gelegen kerkhof was niet bereikbaar, omdat het in de frontlinie lag. Vanaf december was de westzijde van de Maas bevrijd. De oostzijde, dus ook Belfeld, volgde pas in maart 1945.

In de meisjesschool is toen een lokaal ingericht als noodkerk. In de kloostertuin kwam een noodkerkhof, dat later natuurlijk is overgebracht naar het oude kerkhof aan de Rijksweg.

H. Hartbeeld

Verderop in de tuin treffen we een **groot** H.Hartbeeld. Op de sokkel staat de datum 28-09-1931, maar volgens de kroniek van het klooster is het beeld pas geplaatst op 19 oktober 1931.

Lourdesgrot

Tenslotte treffen we na enig zoeken ook een kleine Lourdesgrot aan. De grot is maar een meter hoog en staat tegen de helling van een Maasduin. Ze is aangelegd door pater Erome van S.V.D. uit Steyl. De grot zelf is gemaakt van de gesintelde stenen die in deze regio ruimschoots aanwezig waren als afvalprodukt van de plaatselijke greswarenindustrie. De grot is vrijwel totaal begroeid met klimop. Binnenin staat een klein Mariabeeldje en er hangt een lantaarn waarin kaarsjes gebrand kunnen worden. De inzegening vond plaats op 5 augustus 1933.

Tijdens de laatste maanden van de oorlog werden veel Belfeldse mannen verplicht om te werken in Duitsland, bijvoorbeeld in het vlakbij gelegen Bracht en Kaldenkirchen. Ze maakten daar ook kennis met Russische dwangarbeidsters. Een aantal van deze Russinnen zijn door hun Belfeldse vrienden over de grens gesmokkeld en daar ondergedoken. Na de oorlog werden die Russische meisjes katholiek en lieten zij zich dopen in de noodkerk. Er is in elk geval nog een foto, waarop de meisjes na de doopplechtigheid te zien zijn vóór de grot in de kloostertuin aan de Schoolstraat. En het mooie is, dat ze daarna met hun Nederlandse vrienden getrouwd zijn en het geluk hebben gevonden.

Schoonenborg

In Belfeld hadden de Dienaressen van de H.Geest uit Steyl (de Duitse tak van de orde) ook een klooster en wel bij de boerderij van "Schoonenborg". Het hele complex is thans in particuliere handen. In de voormalige kloostertuin vinden we nog een kapelletje, als laatste overblijfsel van een verdwenen kruisweg, een Lourdesgrot, waaruit het beeldje helaas verdwenen is en een H. Hartbeeld waaraan een hand ontbreekt.

De Belfeldse werkgroep zou wel iets willen doen aan restauratie, maar voorlopig voelt de tegenwoordige eigenaar daar niets voor.

Kloosterboederij

De Missionarissen van SVD uit Steyl hadden in Belfeld op de Hoverheide ook nog een kloosterboederij, die intussen geheel is afgebroken en in 1956 is vervangen door de "Leonardushoeve". Op het terrein van de oude hoeve heeft onze werkgroep nog resten gevonden van een verdwenen kruisweg met Lourdesgrot. Van die grot bezitten we nog een foto.

Drie Lourdesgrotten

Bij nadere bestudering blijkt dat de drie Lourdesgrotten die ooit in Belfeld aanwezig waren, allemaal ongeveer hetzelfde vrij kleine model en formaat hadden. Ook waren ze alle drie flink begroeid met klimop.

Ze zijn waarschijnlijk steeds door dezelfde pater Erome uit Steyl vervaardigd.

Wim van Diepen

Het H. Hartbeeld in de kloostertuin aan de Schoolstraat te Belfeld

De kapel bij het klooster van Schoneborg

Tijdens de laatste maanden van de oorlog 1940-1945 werden door Belfeldse mannen, die verplicht in het Duitse grensgebied moesten werken, Russische meisjes over de grens naar Belfeld gebracht waar de Russinnen onderdoken. Na de oorlog lieten de Russische meisjes zich volgens het katholieke geloof dopen. De foto werd in 1946 na de doopplechtigheid door pastoor v.d. Venne in de tuin van het klooster gemaakt. In het midden de drie Russinnen Marija Dudka, Raja Iwanowa en Nadja Abramenkowa. Als peter en meter de echtparen Sjang Vervoort, Baer Smeets en Toon Peeters. Natuurlijk ontbreken pastoor v.d. Venne en kapelaan Boesen niet op het plaatje.

Doop van drie Russische meisjes in 1946 bij de Lourdesgrot in de kloostertuin

Eerste wonder van Sint Joris in Hegelsom

Zondag 30 september 2012 werd de herbouwde Sint Joriskapel ingezegend.

De feestelijkheden begonnen om 9:30 uur met een H.Mis in de Sint Hubertuskerk in Hegelsom. Aansluitend liep men in procesie naar de kapel waar rond 11:30 uur de inzegening door deken De Graaf Woutering plaats vond.

Geschiedenis herhaalt zich

Jongeren van het Bouw opleidingscentrum in Horst hebben in Hegelsom de Sint Joriskapel herbouwd. De geschiedenis herhaalt zich, want zestig jaar geleden werd de kapel eveneens door jongeren gebouwd.

Grote belangstelling bij de inzegening

Hangplek

In 1952 bouwden scoutinggroepen uit Venlo en de verkenners uit Hegelsom deze kapel als geschenk voor pastoor Geusgens. Hij was lid van de scoutinggroep Noord-Limburg en zorgde voor veel jeugdactiviteiten op de Dijkerheide, het buurtschap waar de kapel gebouwd werd. Hij was daardoor zeer geliefd. Toen Geusgens in Hegelsom opgevolgd werd keek de nieuwe pastoor niet naar het kapelletje om. Het werd een hangplek en er werden heel andere dingen in het gebouwtje gedaan dan gebedjes. Het gebouw was in 1968 zo bouwvallig dat het is gesloopt. Alleen het beeld van Sint Joris dat in het kapelletje stond, overleefde de sloophamer.

Herbouw

“Geloof het of niet, maar Sint Joris heeft ons een handje geholpen”, vertelt Graad Tinnemans van de Heemkundevereniging Hegelsom. De vereniging besloot afgelopen jaar tot de herbouw van de Sint Joriskapel. Waarom? Omdat de vereniging het doodzonde vond dat het bedehuis gesloopt was.

Bliksemschicht

Tijdens de bouw stapten ze afgelopen voorjaar naar de gemeente met de vraag om een reusachtige eik te mogen kappen. Die blokkeerde het directe zicht op het in aanbouw zijnde Sint Joris kapelletje aan de - jawel - St Jorisweg. De gemeente weigerde pertinent. Toch verdween de boom. Bij de eerste de beste onweersbui spleet een bliksemschicht de boom in tweeën.

De heemkundigen in Hegelsom noemen het vooral al ‘Het eerste wonder van Sint Joris’.

Bouwopleidingscentrum

Dat die kapel er nu al staat, mag eigenlijk ook een wonder heten. De heemkundevereniging had het geld voor de herbouw namelijk niet. Aannemer Jan Peters uit Hegelsom bood soelaas. Hij haalde er leerlingen van het Bouw Opleidingscentrum (BOC) in Horst bij die bij wijze van leerproject de kapel in zes maanden tijd bouwden. De geschiedenis herhaalt zich daarmee. Indertijd werd de kapel ook door jongeren gebouwd. De opdracht

was echter niet altijd even makkelijk, zo vertelt BOC directeur Pieter Bijvoets. “De leerlingen hebben het hele bouwproces zelf uitgevoerd. Van de tekeningen en het bestek tot en met het bouwen zelf. Ze zijn er wel achter gekomen dat een kapelletje bouwen niet simpel doorpakken is, maar een kwestie van steeds weer nieuwe obstakels overwinnen.

Het resultaat is echter goed. Ze hebben goed werk geleverd en er is goed nagedacht over kleine details.”

Ook de heemkundevereniging is zeer tevreden. “Het resultaat mag er zijn en dit keer laten wij het niet meer vervallen”, zegt Tillemans.

Jos Jenniskens

De herbouwde St. Joriskapel

Een Archiefpraatje

Sinds enige maanden ben ik nu werkzaam als archivaris van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg, beter bekend als de SKKL. Hoe raak je daar nu in verzeild, heel simpel....

Op de jaarlijkse bijeenkomst in Wijnandsrade verleden jaar werd er gevraagd of er iemand was die kennis had van het bijwerken van foto's. Omdat ik daar al een paar jaar mee bezig ben heb ik me aangeboden.

Na een paar weken belde Wim Clout, onze vorige archivaris om een afspraak te maken en ben ik naar Roermond getogen.

5063 bestanden

Na een gesprekje kreeg ik 5063 bestanden, het meeste PDF, op een memorystick mee. Het heeft wel een paar uur werk gekost om dat bij te werken.

Bij een van mijn volgende bezoeken vroeg Wim of ik geen interesse had om archivaris te worden. Na rijp beraad heb ik dat toegezegd. Het beraad was nodig omdat ik in Heerlen woon en dus iedere week 50 km heen en ook weer 50 km terug mocht rijden.

Harrie Knoors

Toch heb ik besloten om deze klus aan te nemen omdat het een enorme uitdaging is. Er is een goed papieren archief opgezet door Harrie Knoors en dat moet omgezet worden naar digitaal. Dat houdt in dat alle foto's, knipsels en andere papierdocumenten gescand moeten worden en bijgewerkt. Een groot gedeelte is al gedaan (die 5063 bestanden) en een nog groter gedeelte moet nog gedaan worden.

Christien Dings

Intussen zijn we, onze vrijwilligster Christien Dings en ik, zover dat de basis van het digitale archief opgezet is. Hiervoor zijn er 232 mappen gemaakt met dezelfde plaatsnamen als in het papieren (analoge) archief, daarbij nog een paar mappen voor video, algemeen en kruisen buiten Limburg. Die hele opzet is nog een keer gekopieerd en de namen zijn veranderd in Kruisen Bewerkt en Kruisen Onbewerkt. Nu zorg ik dat alle digitaal materiaal netjes bijgewerkt in de mappen onbewerkt komt bij de betreffende plaats. Christien haalt dan per plaats de foto's, knipsels etc. er uit en maakt per object een stamkaart met alle gegevens o.a. het LB nummer (dat is het nummer in de database van de Monumentenwacht). Dan wordt het opgeborgen in de passende map in Kruisen Bewerkt.

Papieren archief

Verder wordt ook het papieren archief nog steeds bijgewerkt met knipsels en foto's als die binnenkomen. Daarbij zijn er ook (gelukkig) steeds meer mensen die hun familie vragen, mocht hun iets overkomen, om dan alle verzamelde gegevens en foto's te doneren aan het archief.

De vrijwilligers Harrie Kuijpers en Christien Dings zijn regelmatig aan te treffen op het kantoor van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Deze collecties worden als geheel bij elkaar gehouden, er wordt dan in de map van de plaats een verwijzing gemaakt. De digitale kopieën worden wel opgenomen in het digitale archief. Enkele voorbeelden zijn de collecties Egelie, Verstappen, Wauben, van Hoof, Bindels en anderen. De stichting is hier heel erg blij mee, het zou toch zonde zijn als al dat werk verloren zou gaan.

Oproep

Verder wil het archief een oproep doen aan alle werkgroepen, heemkundeverenigingen, individuele personen, dus iedereen die met kruisen en kapellen bezig is, om hun gegevens te digitaliseren (in te scannen) en deze gegevens aan de stichting ter beschikking te stellen.

Hoe meer gegevens, hoe completer het archief. Dan kan ieder die geïnteresseerd is daar weer gebruik van maken. Bovendien is er op die manier meer zekerheid dat de moeizaam vergaarde gegevens niet verloren gaan bij een computercrash bij u thuis.

Ik hoop U als lezer, een beetje inzicht te hebben gegeven over de werkwijze van ons archief.

*Harrie Kuijpers,
archivaris SKKL*

Vrijwilliger gevraagd !

Heeft u belangstelling voor het klein religieus erfgoed? Wilt u meewerken om dat cultuurofgoed in stand te houden? Kunt u in redelijke mate met een computer omgaan? Neem dan contact op met Harrie Kuijpers (045 – 54.15.628 of 06 – 4930 7069) die u zal vertellen wat de mogelijkheden zijn om in het archief van de Stichting Kruisen en kapellen in Limburg behulpzaam te zijn.

Nogmaals kruis Vrouwenheide te Ubachsberg

In het vorige nummer van Kapellen en Kruisen vroeg de schrijvers van het bovenvermeld artikel zich af wat de betekenis is van de briefjes, die zij aantroffen in de grond achter het kruis.

Jack Wilmer, kruisen en kapellen-man uit Baarlo reageerde. Volgens hem is er sprake van geocaching. Hieronder verstaat men een buitenspel/sport, waarbij gebruik gemaakt wordt van een GPS-ontvanger of telefoon met deze functie om ergens ter wereld een zogenaamde cache (verstopplaats) te vinden.

Een cache is gewoonlijk een kleine waterdichte doos, voorzien van een logboek en de "schat". Na het verstoppertje van de schat maakt de plaatser via internet de locatie bekend aan andere geocachers. In de schat is altijd een logboek aanwezig, waarin de vinder zijn naam achter kan laten.

De Mariagrot in de Baronsberg in Baexem

Het is even zoeken aan de Kasteelweg in Baexem. Maar als je een smal, modderig landweggetje naast het kasteel volgt, kom je van zelf bij een Mariagrot. Je kunt daar Wiel en Trees van Heugten aantreffen, die bezig zijn met het terreinonderhoud.

Het is een historische plek, er zou een Romeinse nederzetting geweest zijn, er is mogelijk een grafheuvel. Het is er stil, een plek van rust en bezinning. Af en toe komt er iemand een kaars opsteken.

Maar deze plek is bedreigd. Mogelijk komt een autoweg vlak langs de grot

Baronsberg

De Baronsberg is een kunstmatig gevormde heuvel, ontstaan in de Romeinse tijd of in de vroege Middeleeuwen. Het gebied, gelegen langs de Haelensche Beek vertoont sporen van vroegere bewoning en begraving. Tegen en gedeeltelijk in de heuvel is de Mariagrot te vinden.

De heuvel is rijksmonument, de grot is een gemeentelijk monument.

Kasteel Exaten

In juli 1872 werden de paters Jezuïeten door kanselier Bismarck uit Pruisen verbannen. De orde vertrekt daarop o.m. naar Baexem, waar het kasteel Exaten wordt aangekocht en als klooster ingericht. Enkele jaren later, in 1878 bouwen de paters een eind verderop een Mariagrot. Dit gebeurde op gronden, die toebehoorden aan Willem van Heugten, eigenaar van Kasteel Baexem

De grot heeft een achterwand van mergelblokken en bestaat verder uit sintels, waarschijnlijk afkomstig uit de verwarmingsketels van het klooster.

De aartsengel Gabriel

Schuin rechts achter het heiligdom, op de berg stond een zware eik, die het bouwwerk dreigde te ontwrichten. Kappen was de enige mogelijkheid om de kapel voor ernstige schade te bewaren.

Wiel en Trees van Heugten bij een afbeelding van het kasteel van Baexem, waar Wiel geboren werd

Wiel van Heugten bij de overhandiging van de documentatie "Behoud der waarden van de Baronsberg".

V.l.n.r. wethouder Paul Vogels, initiatiefnemer Wiel van Heugten, gedeputeerde Patrick van der Broeck en Edmond Staal van Het Limburgs landschap

De Mariagrot in sneeuwstemming

Gelukkig was daar Roel van Wylick, een kettingzaag-kunstenaar uit Venlo, die de resterende vier meter hoge eikenstomp wist om te vormen tot de aartsengel Michaël, die thans over de grot waakt.

Processies

Het was tot in de jaren zestig van de vorige eeuw gebruikelijk, dat men op Hemelvaartdag in processie naar de grot trok, alwaar in de open lucht een mis werd opgedragen. Deze processie vertrok vanuit de kerk van de H. Johannes de Doper, die toen nog gelegen was nabij het voormalig Hotel Het Witte Huis en vanwaar het naar de grot slechts enkele honderden meters lopen was. Ook de ligging van het kerkhof aan de Kasteellaan is te verklaren uit de vroegere ligging van de kerk.

De kerk is echter in de oorlog helaas verwoest, waarna een nieuwe kerk werd gebouwd, ruim een kilometer verder richting het dorpscentrum.

Oplossingsrichting

Thans liggen er plannen om de N 280, die vlak langs Baexem loopt, te verbreden en te verleggen.

Wiel van Heugten (69), geboren en getogen op het kasteel in Baexem en eertijds wethouder van de voormalige gemeente Baexem, volgt de ontwikkelingen in het gebied nauwgezet. Hij is er natuurlijk van op de hoogte, dat er iets moet gebeuren met de Provinciale weg N 280. Het is een drukke tweebaansweg, die van Roermond via Baexem naar de A2 en naar Weert leidt. Een bureau heeft uitgedokterd, dat er maar liefst zeven mogelijkheden zijn om tot een oplossing te komen.

Voor het weggedeelte bij Baexem resteren thans drie

mogelijkheden, waarvan twee een rabdweg onder Baexem vormen. De twee "oplossingen" komen ofwel 100 m ten noorden, dan wel 100 m ten zuiden van de Mariagrot te lopen. Een van deze wegen wordt mogelijk zelfs aangelegd in 2x2 rijstroken, waar een maximumsnelheid van 100 km/uur zal gelden, hetgeen betekent, dat het met de rust in het gebied gedaan zal zijn.

Wiel van Heugten is mordicus tegen deze oplossingen. Men zou juist naar een verkeersluwe weg moeten streven door aan de kant van Roermond het verkeer langs andere wegen te leiden.

Actie

Wiel van Heugten vindt, dat de nieuwe weg uit de buurt van de Mariagrot moet blijven. Hij startte daarom de actie "Behoud Baronsberg". Steunbetuigingen worden graag door hem ingewacht.

Verskillende instanties, waaronder de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg, hebben reeds steun betuigt. Maar ook Stichting Het Limburgs landschap, het IKL Limburg, de Milieufederatie Limburg, de Stichting Limburgs Kastelen, de Bond Heemschut en diverse Baexemse verenigingen staan achter het streven van Wiel van Heugten.

Op 12 maart heeft hij een kleine 250 door hem verzamelde handtekeningen aangeboden aan gedeputeerde Patrick van der Broeck en aan wethouder Paul Vogels van de Gemeente Leudal. Wiel heeft er alle hoop op, dat zijn streven om de rust bij de Mariagrot te bewaren bij de autoriteiten gehoor zal vinden.

Ben Brader

